S. PATRI NOSTRI EPHRAEM SYRI ...SERMONES ALIQUOT ANTE HAC NON EDITI. IN...

Efrem santo (santo)

S. PATRIS NOSTRI
EPHRÆM SYRI
PRÆSTANTISSIMI ET ANTIQ.MI
Ecclesiæ Scriptoris

SERMONES ALIQVOT
ANTE HAC NON EDITI,

In Abraham & Isaac, in Noe, in Loth, in Danielem, & tres Pueros:

Et denique

In secundum Aduentum Domini, & de Pœnitentia.

Nunc primum Latine conuersi, Scholijsq. illustrati.

DOCT. GERARDO VOSSIO
INTERPRETE & SCHOLIASTE.

PERMISSV SVPERIORVM.

ROMÆ,
EX TYPOGRAPHIA VATICANA. CIↃ.IↃ.XCII.

7.

S.MO D. N.

CLEMENTI VIII.

Pont. Max.

GERARDVS VOSSIVS

Summum Pontificatum in Domino gratulatur.

Iv multumq. ardenter, ac perseueranter Deum orauit Ecclesia, vt inter tot rerum varietates, calamitosissimis hisce temporibus Pontificem secũdum cor suum, bonum nimirum, & vtilem, ac necessarium concedere dignetur. Tandem autem Tu nobis CLEMENS VIII. non sine diuina obtigisti prouidentia, qui vt citò, prompteq. rebus afflictissimis pręsidium atque auxilium opportunum afferas, Ecclesiæq. penè labascenti, præsentaneo remedio succurras, ac te Patrem vniuersalem demonstres, expectant omnes, dubitant qui te probè nouerunt, nulli. Cuius quidē

eo certior, firmiorq. ſpes multorum inſedit animis, quòd nota ſit anteactæ vitæ tuæ integritas, morumq. probitas, pietas, eruditio, incorruptiq. animi candor, & res publicè ac priuatim, in Cardinalatu & antè, Romę & foris, pro ſeruitio ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, ſumma cum laude geſtæ; quæ cùm ſint omnibus palam, hoc ſolum dixero, ex ijs optatiſsima quæque in iſto tuo Pontificatu augurari licere, & toti Eccleſiæ, orbiq. Chriſtiano, difficillima hac rerum tempeſtate optime ominari. Quo nomine, cum multis & ego mihi publica potius cauſſa quàm mea gaudendum cenſeo, tibiq. ex animo gratulandum, quòd vnus ex tanto præſtantiſsimorum Patrum numero ad excelſam illam Eccleſię ſpeculam, thronumq. Petri aſſumptus ſis. Et vt animum gratulantis in Domino clientis, exploratū magis tibi habeas; gratulatorium hoc tempore munus tibi offero, non quidem ex auro & argento, gemmiſq. intertextis conflatū, aut quodcumque ſimile à vulgo offerri ſolitum: at ex varijs præſtantioribus donarijs è media Syria & Meſopotamia, Græciaq. Romam aliquando perlatis, & à SIXTO V. fel. rec. tuo anteceſſore, adhuc tunc Cardinale, amanter mihi concreditis & commendatis. Ea verò ſunt viri cuiuſdam peregrini, antiquæ pietatis & religionis, eloquentiæ admirādæ, & doctrinæ profundiſsimæ, Ephræm ſcilicet Syri, ſanctiſsimi & præſtantiſsimi Eccleſiæ Scriptoris,

ris, monumenta quędam pulchra, ante hac numquam in lucem edita, & nunc primum è Græco Latinè à me reddita, Scholijsq. illustrata, in insignes aliquot veteris Testamẽti Patres, in Abraham & Isaac, in Noe, in Loth, in Danielem, & tres Pueros. ac postea in secundum Aduentum Domini, & de Pœnitentia. Quæ modò post primum eiusce S. Patris volumen à me nuper iussu & auctoritate SIXTI V. editum, & ante secundi Tomi editionem quam paro, visum est Sanctitati Tuæ delibanda offerre, vt inde iudicium de aliis postea subsecuturis faciat; & ex hisce interim ipsa, & quicumque alij, multa salutaria pietatis, fidei, ac religionis, timorisq. Dei, velut ex penuario quodam redũdantissimo, depromere documenta possint. Ex quibus, vnum hic solum de Abraham, exemplum primo loco tractatum adducam, vehementer pastorali tuo muneri, & cũctis populi principibus accommodatum; quòd in eo velut in typo quodam, nõ pauca adumbrata sint scitu, imitationeq. dignissima: vt qui in principatu ac potestate sunt positi, hinc discant quomodo semper placere debeant Deo, eiq. in omnibus actionibus fideles sese prębere. Et licet verò ita magnus apud Deũ & homines Abrahã fuerit, multarumq. virtutũ adeo clarus insignibus: Tu tamen in hoc maior es illo, quòd claues regni cælorum portes, & potestatem ligandi, ac soluendi in cælo, & super terram habeas.

Pater

Pater ille multarum dictus est gentium: at Tu, non solum multarum, sed omnium plane gentium, ac populorum totius mũdi Pater es, ac Pastor. Ostende ergo te Patrem in tam multos filios? Demonstra te Pastorem vniuersalem totius gregis Dominici per totum mundũ dispersi? Sapientibus & insipientibus (vt cum Apostolo loquar) debitor factus es, fidelibus & infidelibus, Iudæis & gentibus, Græcis & barbaris, doctis & indoctis, Prælatis & subditis, pauperibus æquè ac diuitibus, paruis & magnis. Congrega igitur, confirma, ac consolida, & ad Christi ouile omnes omnino inuita, & pasce; auctoritate, doctrina, verbo, & exemplo, per te & per alios: ne vsquam pastoralis cura tibi incumbens defuisse videatur. Quod sanè facilius præstabis, si exemplo Abrahę (qui vt Domino placeret, eiusq. mandata expleret, ne proprio quidem pepercit filio Isaac, quem vnigenitũ dilectissimum habebat) ipse quoque postpositis cũctis passionibus atque affectionibus humanis, quę in trãsuersum sæpè mentem boni pastoris agunt; & ab his quæ Iesu Christi sunt & Ecclesiæ, auocant & alienãt, vnus ęquè fias omnibus, studeasq. omni tempore cum magno Abraham te fidelem præbere ei, à quo plenitudinem potestatis accepisti, & quæ ipsi sũt grata, quæq. ad eius honorem insigniter promouendum, & Ecclesiam vniuersalem adiuuãdam, dirigendãq. faciunt, vigilanter & ardenter ma-

gno

gno animo, ac zelo curare. Curabis autem, si Pastorem & Episcopum tot animarum te esse seriò, sæpeq. cogitaueris; ac pro omnibus æquè rationem aliquando reddendam iustissimo Iudici, in districto illo iudicio vltimo, memineris. Age ergo, & vt optima mente iam feliciter cœpisti: ita paulatim in melius, nauiculam Petri dirige; dirige inquam, ac prospere procede, & regna: ita vero hic regnes, vt postea in æternum regnare cum eo possis in cælis, cuius hic vices fideliter gesseris in terris. Quod faxit altissimus, qui Sanctitatem Tuam diu nobis & Ecclesiæ toti florentem seruet atque incolumem. Vale. Dat. Romæ, ipso S. Gregorij Papæ. Anno CIↃ. IↃ. LXXXXXII.

TESTIMONIA QVÆDAM DIGNA DE S. PATRE EPHRAEM SYRO.

Huius inter alios magna cum laude meminit S. Hieronymus, in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum; vbi sic habet:

EPHRAEM, Edessenæ Ecclesiæ Diaconus, multa Syro sermone composuit: & ad tantam venit claritudinem, vt post lectionem scripturarum, publicè in Ecclesijs, eius scripta recitentur. Legi eius de Spiritu sancto Græcum volumen, quod quidam de Syriaca lingua verterat, & acumen sublimis ingenij etiam in translatione cognoui, &c.

Ex Historia Ecclesiast. tripartita. de eod. S. Patre Ephræm Syro.

TVNC igitur Ephræm vir mirabilis, & scriptor egregius apud Syros claruit, &c. *ita habetur lib. 5. c. 45. Et alibi, de eod. lib. 8. c. 6. sic.* Hoc quoque tempore fuit Ephræm in Edessa, & in Alexandria Didymus. Et Ephræm Syra vsus lingua, spiritalis gratiæ radios emittebat: multosq. Græcorum eruditos redarguit, & totius hæreticæ prauitatis infirmitatem nudauit, &c.

Ex Menologio antiquo Græco, tempore Basilij Imperatoris composito, & a Gregorio Papa XIIII. adhuc Cardinale, nobis exhibito, in quo sanctorum etiam Patrum continentur Icones siue Imagines, ad viuum quasi expressæ.

EPHRAEM Edessæ in Syria, Constantino Magno Imperatore Christianis parentibus natus, vixit ad Valentis vsque tempora, & cet. *Paucisq. interiectis postea:* Qui omnibus virtutis numeris expletus, magnæ fuit Christianæ Reipublicæ vsui & commodo: atque vt magis etiã mortalibus prodesse posset, cùm Cæsaream venisset, à Basilio Magno creatus Presbyter, repentè linguam Græcam (cuius erat vt homo media Syria natus, planè rudis & expers) callere cœpit. qui postea cum præclarè multa scribendo & docendo, & faciendo, optimè de Rep. meritus esset, extrema senectute ex hominum vita migrauit.

Ponitura. subtus ibidem etiam S. Patris Ephræm vera imago.

Plura de eodem Testimonia insignia, in principio Tomi primi, post eius Vitam, à nobis positam, Lector inueniet.

S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI, IN ABRAHAM ET ISAAC.

Gerardo Vossio Interpr. & Scholiaste.

ARGVMENTVM.

MAGNVM & rarum fidei, obedientiæ, & patientiæ, atque constantiæ exemplum in Abraham, erga diuinæ iussionis præceptum; & vicissim Isaac, in patrem suum Abraham, timoris, reuerētiæ, atque obedientiæ speculum omnibus hic à S. Patre Ephræm spectandum proponitur, & luculenter declaratur: Illius quidem, dum patria atque cognatione sua relicta, ad alienigenas se transtulit, & grauia quæque constanter fortiterq. ibi pertulit: Huius autem, dum patri in cunctis quantumuis difficilibus, & arduis, morem, absque vllo reluctationis signo metuve gerit. Illius, dum iubetur filium suum vnigenitum, quem tenerrime diligebat, tollere, & eum in victimam super vnum montium offerre, atque occidere: Huius vero, dum adeo prompte alacriterq. cum Patre in montem pergit, lignaq. holocausti ipse immolandus defert, & seipsum promptissime offert. vbi quæ & quanta reclusa sint mysteria, Auctor hic noster late ac copiose, efficaciterq. demonstrat, & res ipsa declarat, sicut ex pulcherrima hac eius Oratione, plenius Lector diligens cognoscet, quæ & elegantia & doctrina, pijsq. affectibus, & Historijs è Scripturarum penuario depromptis, varijsq. comparationibus ac similitudinibus plenissima est, & fœcundissima. vt vel ideo omnibus merito quàm commendatissima & gratissima esse debeat.

ANDAVERAT Deus iusto Abraham, vt migraret ex cognatione sua, ac omnibus proprijs. Eratq. inter alienigenas grauia perferens, & spem promissionis exspectans. Magno experimento Patriarcha probatur, per quod et constantia ipsius demonstrata est. Gen. 12. Act. 7. & Hebr. 11.

Multum effluxerat temporis: iuuentus sicut flos deinceps emarcescebat, & senectus præ foribus erat. Natura proprijs subiecta passionibus suc-
Gen.17.18 *cumbebat, ad senectutem vergens. extincta in eo simul & coniuge, præ senio erat vis atque potentia generandi. Corpus vtriusque succumbebat naturæ: nam iuuentus eorum ante consumpta fuerat; at spes in Deum vigens in eis non modò senio libera erat, sed etiam insuperabilis: quare*
Gen.17.18 & 21. *etiam præter spem, Sarra Isaac peperit, qui in cunctis typum, atque figuram Domini gerebat. Non naturæ opus erat, vt præmortua* conciperet in vtero, et mãmillæ in ea exsiccatæ, lac Isaac præberent. Non erat naturæ opus, vt sine viro Maria virgo conciperet, ac sine corruptione*
* al. vt præmortuus cõciperet vterus.
Gen.17.18 & 21. *Saluatorem vniuersorum pareret. Sarram in senectute Deus matrem effecit: & Mariam, post partum, virginem reddidit. Angelus in taber-*
Gen.18. *naculo ad Patriarcham dixit: isto iam tempore*
Luc.1.2. *nascetur Sarræ filius: Angelus autem in* Nazareth, dixit ad Mariam: Ecce filium paries,*
*al. in Bethleem.
Gen.17.18 *gratia plena. Risit Sarra, suam considerans sterilitatem; mortificationemq. cernens, verbis minus credebat. quomodo fiet inquit, istud: cum ego & Abraham inertes sumus, atque inepti ad fructum producendũ. Dubitabat Maria, suam respiciens virginitatem, eiusq. signacula indisso-*
Luc.1. *lubilia retinens: Quomodo enim inquit, istud fiet*

fiet mihi; cum virum non cognoscam. Noua quippe, & inaudita erat promissio: sed qui præter spem, Sarræ concesserat Isaac, ipse secundum carnem ex virgine natus est. Supra modum erant læti Abrahã & Sarra, nato Isaac, sicut dixerat Deus. Gaudio quoque perfundebantur Maria & Ioseph, ob natum filium, sicut dixerat Gabriel. Largiter fontes lactei, ex ea quæ ætatem excesserat, in os Isaac influebãt: Abundanter etiam virginis mammillæ lac ei qui vniuersa pascit, subministrabant. Quis dixisset Abrahæ, quòd filium Sarra in senectute lactatura esset? (clamauit sterilis.) Quis dixisset hominibus: virgo sum, & partum edo ac lacto? (dicebat Maria.) Non propter Isaac, risit Sarra: sed propter natum ex Maria virgine. Et sicut Ioannes præ lætitia exultauit in vtero: ita suo risu Sarra gaudium significauit. adoleuit puer, & aliorum adolescentulorum ætatem suo iuuenili ætatis flore superauit. Speciosus atque decorus erat, virtutes animæ pulchritudine corporis adaugens, & quæcumque in re parentibus suis iucundus. Quicumque liberos habetis, hunc imitari studete. Quàm gaudet pater cernens ludentem puerum; aut potius quomodo gaudet conspiciens puerum proficientẽ, studiosumq. esse disciplinarum? Sed dum hæc cernebat Abraham, lætabatur. Interim grauis ipsi illata est

Gen. 17. 18. & 21.

Luc. 1. 2.

Luc. 1.

tentatio atque probatio; vt pateret cui plus tribueret, naturæ inclinationi, aut diuino amori. Huius ego tentationis rigorem, carissimi, dum enarro, contremisco & obstupesco. Compellat enim rursus Abraham Deus, eumq. suo vocat nomine, dicens: Tolle filium tuum vnigenitũ, quem diligis Isaac, & offer eum in holocaustũ, tu ipse, super vnum montium, quem* dixero tibi. Cum primùm autem dixit ipsi: Abraham, Abraham; promptissime obtemperauit, meliorem atque vtiliorem gratiæ accessionem sperans, planeq. expectans, vt vel nuptijs eum copularet, aut thalamum constabiliret: vt tandem benedictio in semine eius multiplicetur; sicut promissum erat ipsi. Ceterum perdiscamus, quæ sermoni sunt apposita: Tolle filium tuum vnigenitum, dilectissimum tuum. Vides stimulos sermonis; quo pacto patrem compungat, & quomodo naturæ flammam refoueat ac subleuet: tum etiam quo pacto patris amorem erga filium excitet; vnigenitum simul & carissimum eum appellans: vt huiusmodi nominibus amor in illum refluens, voluntatem tentaret, & offerret illũ in holocaustũ, super vnum montiũ, quem inquit, dixero tibi. Num qua ratione affecti estis his auditis? quomodo non hac narratione doletis, quicumque patres estis, & indulgentiã erga filios aperte à natura didicistis? Nostis enim, nostis*

Gen. 22.
* al. dilectissimum.
* vulg. quẽ mõstrauero tibi.
Ibid.
Ibid.
Gen. 22.

*nostis inquam, quomodo pater auribus excepe- rit, vt filium mactaret vnigenitũ. Quis non eiusmodi consternatus fuisset voce? Quis non subito faciem retraxisset? Quis non illico ad huiusmodi mandatũ, resiliisset? aut mori potius, quàm sermonẽ eiusmodi suscipere, maluisset? Aut quis in eum, ius naturæ non allegasset, patrociniumq. sui suscepisset, sic contra prætendens: Cur ista imperas, ò Domine? Cur hanc adeo atrocẽ, emittis vocem? Ideone patrẽ voluisti me facere, vt me filij repente interfectorem efficeres? Ideo dulcedinem gustare fecisti doni, vt me fabulam toti mundo redderes? Propriisne manibus meum iugulabo filiũ? & sanguinis coniunctione dexteram contaminans, filij necator euadam? Siccine ista iubes? Ita ne talibus oblectaris sacrificijs? Mandas carissimum occidere filium; à quo sperabam sepeliendam Sarram. Talem nè in ipso construam thalamum; dic mihi? Talem nuptijs parabo lætitiam; vt in ipso accendam non lampadem sponsalitiam; non lumen risus ac gaudij: sed parentationis ignem? Anne coronam capiti imponam? Anne thalamum nuptialem ædificabo? Numquid pater, sicut dixisti, ero gentium? Aut ne vno quidem dignus habebor filio? At nihil eiusmodi contrà protulit vir iustus: sed obediens factus, quouis igne * vehementiorem excitauit charitatem, acutioremq.*

Ibid.

Gen. 12. 17 21. 22. & Rom. 4.

* al. ardentiorem.

gla-

*gladio amorem reddidit; nam in ipso vincula præscidit natura. et sicut quid terrenum, molestiam condolentis animi reliquit, atque deposuit. totumq. se prompte, & alacriter tradidit. Et mandatum quidem acceperat de mactando filio: verùm ne vxori quidem de hac re quippiam dixit; neque cum ea rem communicauit, valde vtiliter agens. neque enim tutum, neque vtile sibi esse putauit, fœminam in consilium adhibere. Nihil enim Adæ profuit, immo obfuit consilium ab Eua susceptum. Ne ergo muliebrem aliquam subiret paßionem Sarra, & ne (vt matrem verisimile est flentem esse facturã) vim ac sinceritatem dilectionis erga Deum infringeret, ipsam celare contendit. Quibus enim Sarra lamentis non esset vsa, vel erga ipsum filium, vel erga eius patrem? Quid vero non fecisset, si proprium adspexisset filium ad internecionem trahi? Quomodo non suis vlnis eum arcte complexa, ad seipsam retraxisset? Quibus ad Abraham vsa non fuisset verbis? doloreq. plena lamentabiliter exclamasset: Parce, parce naturæ; parce filio tuo, ò Abrahã. parce inquã, & noli esse vitæ improbum documentum. Vnigenitus mihi primus est: ipse prior * & posterior, in dolore partus Isaac. Ne vnicum abscindas racemum, quem simul produximus, quando iam præ senio steriles & effœti eramus. Ne vnam*

Fœmina in consiliũ non adhibenda. Gen. 3. & Ecclesiast. 25.

* *al. ipse primus & postremus in dolore ac partus Isaac.*

vnam illam demetas spicam, quam fructificauimus, saeueritatis falce; quaeq. ex nobis, praemortua iam & effoeta senectute, nata erat. Ne baculum confringas, quo sustentamur. Ne nostram frangas virgam, qua interquiescimus. Ne oculum excaeces, quem ambo possedimus. Ne nostram tollas memoriam ex orbe terrarum. Ne agnum, quem habemus, velut ouem iugules. Ne nostrum auferas gaudium, & luctu nos repleas. Quem in mensa nobiscum, post hunc videbimus? Quis nominabit matrem? Quis senectutem nostram curabit? Quis morientes nos obuoluet atque componet? Quis corpus nostrum sepulturae tradet? Quis nostram memoriam seruabit, cùm deinceps filijs orbati erimus? Vides pulchritudinem iuuenis, ac florem iuuentutis? quam etiam si hostili animo* resspiceres, omnino miserareris. Hic, longae meae precationis fructus declaratus extitit. Hic, successionis in haereditatem ramus relictus est. Hic, familiae ac generis sui reliquiae. Hic, senectutis baculus. Hic solus, desperationis nostrae spes est. Si gladium, in guttur amantissimi adacturus es; me primùm interfice, maximamq. mihi gratiam praestabis. Sit communis tumulus, atque etiam commune monumentum. Communis puluis, corpus vtriusque contegat. Communis mors sit sterilis Sarrae; & eius, qui ex ea natus est. Communis inscriptio vtrius-

* al. respiceret aliquis, planè commiseraretur.

utriusque calamitates enarret. Non adspiciat Sarræ oculus, Abraham occisorem filij; neque occidi Isaac, patris manibus. Hæc & eiusmodi persuasionis verba vsurpasset Sarra, si dilectissimum filium neci tradendum cognouisset. Ideoq. Abraham nihil talium recensuit ipsi; vt in nullo impediret opus, quod præ manibus habebat. Imposuit filio struem lignorum: quoniam & Saluator suam portauit crucem. Cùm Isaac ad occisionem abiret, sequutus est eum asinus, ac pueri eius: Et dum Christus ad passionem venturus esset, ascendit super pullum, gentium vocationem declarans. Sequebantur verò ipsum etiã discipuli eius, brauia tenentes, & Osanna clamantes. Isaac, ligna deferens in montem ascendebat, vt immolaretur instar innocentis agni: Et Saluator crucem portans, in caluariæ montem exibat, vt pro nobis tamquam agnus immolaretur. Cùm gladium contemplaris, lanceam mihi considera. Dum aram cogitas, caluariam mihi perpende. Dum lignorum congeriẽ cernis, crucem mihi animaduerte. Dum ignem specularis, amorem ac desiderium mihi cogitatione complectere. Et dum arietem* duobus hærentem cornibus, in planta Sabec dicta, contueris; Christum agnum Dei, duabus in cruce manibus hærentem, atque pendentem respice. Plantam Sabec; remissionem seu liberationem inter-*

Gen. 22.

Matth. 21. Marc. 11.

*al. palmas manibus tenentes.

Gen. 22.

Matth. 27. Luc. 23. & Ioan. 19.

*al. ouem, quæ duobus tenebatur cornibus in virgulto Sabec, &c.

pre-

pretantur. Dimisit enim ac liberauit à cæde filium senis, Crucem designans, quæ mundo remittit peccata, eiq. vitam præbet. Aries in virgulto Sabec suspensus, mysticè solùm liberauit Isaac: at agnus Dei in cruce suspensus, mundum à morte & ab inferno liberauit. Auulsus est Isaac à pueris suis; & Christus à suis discipulis, nostra causa ad internecionem venturus. Gen.22. Matth.27.
Reliquit pueros Abraham iustus, ne quis eorum filium abriperet à sacrificio: assumptumq. Isaac, solum solus deducit, ignem, gladium, & ligna secum ferentes. Gen.22.
At Isaac, dulcissima voce patrem appellat, & ait: Cædo; inquit, pater; ecce ignis & ligna; vbi est ouis in holocaustum? Gen.22.
Rursus vox pueri acriter afficit viscera patris. Rursus alia ipsum tentatio horribilis inuadit. Rursus aliud tormentum, virum iustum corripit non minus priore, nec minus indulgentiæ plenum. *Abraham, admirabilem animi fortitudinẽ ostendit.*
Quomodo enim non consternaretur Abraham lacrymis, non amplius patris nuncupationem deinceps expectans? Non aliquid acerbum dicit; aut quid lugubre ac flebile eloquitur: verùm intrepida mente, ac cogitatione immota dulcissimam pueri vocem excepit. Et vicissim respondet, verbaq. miscet: Deus prouidebit sibi ouem ad victimam holocausti, fili.* Gen.22. ** al. videbit.*
Aut enim puerum confirmans, hoc dixit Abraham; aut futurum prænuncians. Cùm peruenissent studiosè ad præ-

stitutum locum, aram ædificat & altare, gladium parat, ignem adornat, & ligna pater apponit filio. Apprehendit deinde filium pater, & nullum natura impedimētum obijcit. Tradidit seipsum patri Isaac, vt ipso quemadmodum vellet vteretur. Sed quemnam primùm admirabor; aut quem cum stupore magis suspiciam? Quem primùm, præconiorum corona ornabo? eumnè, qui manum, in carißimum extendit filium, ob magnam in Deum dilectionem, atque beneuolentiam; an illum, qui ad mortem vsque patri factus est obediens, cælestemq. iugulationem ab eo suscipere paratus erat? Ille enim se ipse supra naturam sustulit atque euexit, nihil prius antiquiusq. diuino ducens præcepto. Ille autem, vsque ad mortem, patri se obedientem præbuit; morte peius esse sciens, tristitiam atque molestiam patri inferre. Deinde Abraham, accepto filio vincto, non obtorpescit ei manus, non obstupescit mens. Quotiescumq. sanè, pueri istius contemplatus sum imaginem, numquam sine lacrymis præterire potui; præsertim dum efficax picturæ artificium demulceret animum, ac perspicuam huic historiæ afferret cognitionem. Iuxta altare procūbebat Isaac, coram patre in genua prouolutus, ac manus retrò circumactas habens; Abraham à tergo, genuum* curuaturam calcante. Deinde vna manu comam pueri*

* al. altare ædificat, absq. (ara)

Ibidem.

Similia sunt ī Chrysost. Hom. 47. in cap. 22. Genes.

Philip. 2.

Græca, hic de mendo suspecta.

* al. cubitorum curuaturam.

ad

ad sese retorquens, intuetur ipsum, aspicitq. faciem Isaac, in eum miserabiliter respicientis, ictumq. expectantis. Armatam autem gladio habens dexteram, intentat necem, corpus contingit, & iam gutturi acies gladij imminebat, ensemq. in sua ipsius adigit viscera. Porro tunc diuinitus audita vox est, quæ impetum retinebat, & opus impediebat: Abraham Abraham, dicens; ne inijcias manum tuam in Isaac, neque* malum quid in filium tuum committas. Nunc enim cognoui, quòd timeas Deum, & non pepercisti dilecto filio tuo propter me. Ecce aries colligatus est in planta Sabec, accipe & offer illum inquit, pro Isaac; vt certior fias, quòd susceperim ego sacrificium tuum. Ardentem voluntatem admirati sunt Angeli, principatus, & potestates, throni, dominationes, omnesq. exercitus. obstupuerunt cæli, sol, luna, & astrorum choreæ,* super re adeò admirabili atq. stupenda. Deus porro sola contentus fuit voluntate fidelissimi reuerà, sanctiq. Abraham. & dixit ad eum: Benedicens benedicam tibi, & multiplicans multiplicabo semen tuum, sicut stellas cæli; quia promptè obedisti voci meæ, & studiosè curasti adimplere mandatum meum. Deditq. ex rupe ouem Deus, pro puerulo, ad perficiendum sacrificium. Non enim gaudet Deus occisis victimis, quæ cultro & fumo offeruntur ipsi:*

* al. extendas.

* al. neque facias ei quidquam ita græc. & lat. Genes. 22.

Ibidem.

Ardens voluntas Abrahæ.

* al. regiones.

Gen. 22.

Ibidem.

Rom.12.& Philipp.4. *ſed hoſtiam requirit viuentem, ſanctam, beneplacentem, ac rationabile obſequium. quemadmodum cunctos apertè admonet Apoſtolus, ſciens quid Deo acceptum ſit. Neque enim Deus volens naticidam efficere Abraham, iubebat vt filium offerret: verùm vt cunctis habitatoribus terræ oſtenderet, quòd vehementer Abraham diligeret Deum: quia non pepercit propter eum, Iſaac; licet illum vnigenitum paruulum duntaxat haberet. Ideoq. myſterium Deus magnum & admirabile Abrahæ oſtendit: nam per ſacrificium iſtud, ſacerdos factus eſt; & in figura, prophetam ipſum fecit. indicauitq. ei Deus altiſſimus, quòd & ipſe filium ſuum vnigenitum pro mundo daturus eſſet; vt ab erroribus genus ſaluet humanum, in deitate humanam carnem aſſumens. Illud quippe ſignificabat, cùm ouem pro Iſaac dedit, vt offerretur in ſacrificiū. Nam cum futuri eſſent homines increduli, qui fidem non præberent partui Sanctiſſimæ virginis, qua ratione potuerit ſine virili contactu concipere; quaſi fieri non poſſet: iccirco ex rupe arietē pròduxit, vt quod admirabile erat, ex hoc fidem acciperet; & cùm quidquid voluntate ipſius diuinitatis imperatur, ſubſiſtit protinus. Sicut ergo ibi ſolo verbo diuinæ voluntatis, ouis in rerum naturam prodijt: ita & in virgine, verbum caro factum eſt. Et quemadmodum ouis in planta*

Abrahæ ſumma in Deum dilectio.

Abraham vt Sacerdos & propheta.

Contra hæreticos partum virgineum impugnantes.

Ioan.1.

Gen.22.

ſeu

ſeu virgulto ſabec, ligata hærebat: ſic etiā vnige-
nitus filius in cruce clauis confixus pendebat. Pro Matth. 27.
pterea clamat Iſaias, dicens: Sicut ouis ad occiſio Iſa. 53.
nem, ductus eſt ſine voce. Rurſus autem Domi-
nus dicebat ad Iudæos: Deſiderabat Abraham Ioan. 8.
videre diem meum; & vidit, & gauiſus eſt: *Abraham*
diem ſcilicet paſsionis, in figura Iſaac, ſuper mon *vt diem vi*
tem ſanctum. Benedictus Deus, qui cuncta no- *dit Domi-*
bis ad ſalutem præfigurat in ſcripturis ſanctis; *ni.*
veniensque ſermones impleuit prophetarum, &
in maieſtate ad eundem aſcendit patrem: vt om-
ni in loco, adoremus Patrem, cum filio, & Spiri-
tu ſancto, in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE Abraham & Iſaac, qui plures legere volet Auctores, videat in primis Ioſephum de antiquitatibus iudaic. lib. 1. c. 22. vbi de obedientia, & fiducia Abrahæ in Deum, eiuſq. ad filium Iſaac allocutione, ac prompta illius immolatione, ſummaq. animi fortitudine; necnon conſtantia Iſaac, & propriæ voluntatis in vtroque (vt Deo placerent) abdicatione, plena eſt hiſtoria, ac loco Geneſ. 22. conformiſsima. Succedunt his luculenta SS. Patrum teſtimonia, Chryſoſtomi in cap. Gen. 22. homil. 47. cuius initium eſt: Grande lucrum, ingensq. theſaurus in verbis, &c. Item eiuſdem Chryſoſt. in Serm. de fide Abraham, & de immolatione Iſaac. cuius initium eſt: Fides eſt religionis fundamentum, &c. Necnon in Serm. de Iob, & Abraham, eodē tom. 1. Item Gregorij Niſſeni Epiſcopi, in Abraham & Iſaac oratione, quæ incipit: Abraham facultate dicendi, mea vtpote maiorem, idem & fugio, & amo, atque complector, quippè quo nihil ad narrandum iucundius, &c. Sozomen. hiſtor. lib. 2. cap. 3. S. Ambroſ. in lib. de Abraham patriarcha. S. Auguſtin. Serm. 68. inter Sermones de tempore. S. Hieronym. in epitaphio Paulæ, epiſt. 27. Iſidor. Epiſc. Hiſpalen. in lib. de patrib. uet. teſtam. Bed. de locis ſanctis. S. Zeno Epiſc. Veron. ſerm. 5. in lib. 2. ſermonum eius. Fulgent. in ſermone, qui incipit: Gratum eſt ſpectaculum, &c.

Angelus

Angelus autem in Nazareth dixit ad Mariam, &c.] HIc pro (in Bethleem) vt in alio græco textu positũ inuenitur, reponendum atque legendũcensuimus, (*in Nazareth*.) Nam manifestum μνημονικὸν ἁμάρτημα videtur hoc loco, *in Bethleem*; pro, in Nazareth. ficut etiam clarifsimè ex verbis Euangelij Luc. 1. demonstratur: *Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, &c.* Vbi quoque postea ponuntur verba hic ab Ephræm adducta, quibus Angelus compellauit ac salutauit Mariam, dicens: *Ecce filium paries gratia plena, &c.*

Quis dixisset Abrahæ, quòd filium Sarra in senectute lactatura esset? (clamauit sterilis.)

HIc ne quid deesse putetur, ficut prima fronte apparet; subaudiri debet Sarra, quæ illa protulit verba, Gen. 21. quamquã ea hoc loco nõnihil ab Ephræm immutata fint, fortè quòd ita legerit, vel memoriæ lapsu, vel de industria; cùm fententia ferè fit eadem. Videntur autem verba illa, (*Clamauit sterilis*) ac postea (*dicebat Maria*) vt res ac fensus euadat clarior, parenthesi apud Ephræm claudenda, vt fecimus. Pro quibus, vulg. Gen. 21. fic: Quis auditurus crederet Abrahæ, quòd Sarra lactaret filium, quem peperit ei iam feni? At in editione 70. fic: Quis adnunciabit Abrahæ, quòd lactet puerum Sarra, quia peperi filium in fenectute mea?) Quam eandem lectionem etiam fequitur, ponitq. Chryfoftomus, fic illum locum illustrans atque declarans: Quoniam, inquit, fupra naturam erat hoc factum, propterea quis adnunciabit? Quis mente concipiet? Quæ mens comprehendere poterit? Quæ ratio fufficiet, vt facti huius inueniat euidentiam? Ac paucis interiectis postea: *Quis adnunciabit Abrahæ, quòd lactet puerum Sarra?*) Quia hoc nouum & admirabile, ac præter expectationem mihi conceffum, quòd peperi filium in fenectute mea, quòd præter fterilitatem fufficiebat fenectæ tempus, ne mihi prolem pollicerer. Attamen impedimenta hæc omnia è medio fuftulit Dominus, qui & pueri partum, & lactifluos mihi fontes concefsit. ita S. Chryfoftomus, in cap. Gen. 21. Homil. 46. quæ incipit: Agite & hodie dilecti, &c.

Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Isaac, & offer eum, &c.] VBi varia quoq. occurrit notanda lectio: nam in vulg. Gen. 22. est: *Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis Isaac, & vade in terram visionis, atque ibi offeres eum, &c.*) At in edit. 70. fic: Tolle filium tuum dilectum, quem dilexisti Ifaac, & vade in terram excelfam, & offer illum ibi in holocauftum, fuper vnum de montibus quos dixero tibi, &c.) concordatque Chryfoftomiana lectio cum illa 70. vt & aliorum plerorumque græcorum Patrum. Ceterum Symmachus, Aquila, Ambrofius, Cyprianus, & Hieronymus in aliquibus hic variant. Ephræm autem partim cum 70. & partim cum vulg. confonat. Quòd verò hic addidit, διὰ σαυτοῦ, per te ipfum, vel tu ipfe,) id in codice facro non reperitur, fed de fuo explicationis gratia ad magis concitandum affectum, adiecisse videtur hic Auctor. Illũ porrò locum, fi voles, egregie expofitum illustratumq. inuenies apud S. Chryfoftomum, in cap. Genef. 22. homil. 47. vbi fingula verba iam allegata examinantur,

nantur, & ponderantur, moralique expositione efficaciter pleneque declarantur.

Neque enim tutum, neque vtile sibi esse putauit, fœminam in consilium adhibere, &c.] NOn est securũ neque expediens, fœminam seu vxorem præsertim in rebus arduis in consiliũ adhibere, luculenter ac copiose exemplo Abrahæ & Sarræ, hic ostendit Auctor, confirmantq. alij orthodoxi patres, in illud Gen. 3. scribentes: Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno & comedi, &c. ad quem etiam locum respiciens Ephræm, dicit: Nihil enim profuit Adæ, immo obfuit consilium ab Eua susceptum, &c.

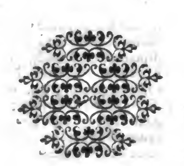
Diuinitus audita vox est, Abraham Abraham dicens, ne inijcias manum tuam in Isaac; neq. malum quid in filium tuũ committas, &c.] ITa hoc loco legit Ephræm. At in edit. 70. Et vocauit illum angelus Domini de cælo, & dixit: Abraham Abraham: ne inijcias manum tuam super puerum, neque facias ei quidquam, &c.) In vulg. sic: Et ecce angelus Domini de cælo clamauit, dicens; Abraham Abraham: non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quidquam, &c. Concordatq. fere per omnia præsertim verò cum 70. Chrysostomiana loco antè citato, lectio, quæ sic habet: Et vocauit angelus Domini de cælo, dixitque: Abraham Abraham: ne inijcias manus tuas in puerum; neque facias illi quidquam. nunc enim cognoui quia times Deum tu, &c. Vbi præterea idem Chrysostomus hunc ipsum illustrans locum, rationem cur eum de cælo vocauerit angelus; & cur nomen Abraham geminarit; manusq. in puerum inijciendas vetuerit, reddit, dum dicit: Quia enim iustum iam accinctum videbat, & ad immolationem paratum, volentemq. mandatum implere Domini, ideo inquit, de cælo eum vocat, ac dicit: Abraham Abraham. Qua etiam nominis geminatione rectè est vsus, vt superetur impetus iusti, & quasi per vocem detineatur iusti dextera ad pueri iam tendens cædem, quod idem & à nostro hic adnotatum est Auctore. Præterea (ne inijcias manus tuas in puerum) adiecit: non enim hoc præcepi inquiens, vt opus perficiatur, neque vt puer tuus occidatur volo; verùm vt tua obedientia innotescat omnibus. Igitur ne feceris ei quidquam. sola tua contentus sum voluntate, & ex ea te corono ac prædico. nunc enim cognoui, quia timeas Deum tu, &c.

Sequitur in codice Sacro, & hic apud Ephrem:

Ecce aries colligatus est in planta Sabec, accipe & offer illum pro Isaac, &c.] ETsi nomen Σαβὲκ, cũ dictio sit hebraica, in aliã linguam non conuertatur, multis tamen conuenit & varias fert interpretationes, è quibus vnam potissimum in hoc suo Sermone aperte Auctor noster Ephræm amplectitur, vt per τὸ φυτὸν τοῦ σαβὲκ, ἄφεσιν ἑρμηνεύῃ, id est, remissio-

remissionē seu liberationem, per plantam seu virgultum Sabec interpretetur. Dimisit enim ac liberauit (vt pulchre antea dixit) filium Senis à cæde, Crucem designans quæ mundo remittit peccata, vitamq. præbet, &c. Alij etiam idem quod ὄρθιος, voluerunt. i. rectus siue erectus. vt idem valeat, ac si diceretur, aries siue hircus erectus, qui in plantam seu virgultum conscenderat, & cornibus in frutice siue inter condensa, & inter se implexa virgulta tenebatur: vt per arietem in planta rectum siue erectum cornibus, typus seu figura crucis Christi intelligatur. nam sicut aries ille duobus hærebat ac tenebatur cornibus in virgulto Sabec: (vt exēplo à simili per ipsum Ephræm superius adducto vtar) ita Christus agnus Dei duabus in cruce manibus hærebat atque pendebat, &c. vt non obscure etiam alteram interpretationem (pro ὄρθιος) noster hic Auctor insinuet atque recipiat. quamquam tamen in priore significatione vt ἄφεσιν. i. dimissionem siue remissionem, liberationemque vox Σαβὲκ denotet, magis sese hæc Auctoris extendat oratio.

Verùm de his etiam vide Scholia Græca & Lat. in 22. caput Genes. nou. Rom. edit. 70. De quibus, & in nostris in Serm. 1. De Sacerdotio, Scholijs, tom. 1. vbi plantæ Sabec fit mentio.

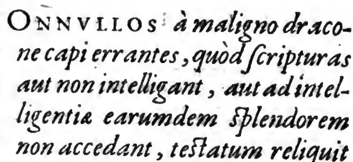

SAN-

SANCTI PATRIS EPHRAEM SYRI, IN NOE.

Ac de continentia. & de non æmulandis peccatoribus, qui ſe temporis excuſatione defendunt.

Interprete ac Schol. eodem Gerardo Voßio.

NONNVLLOS *à maligno dracone capi errantes, quòd ſcripturas aut non intelligant, aut ad intelligentia earumdem ſplendorem non accedant, teſtatum reliquit nobis Dominus, dicens: Erratis neſcientes ſcri-* Matth.22.
pturas, neque virtutem Dei. Atqui nouimus,* Marc.12. *al. pro,
quali tempore Noe placuerit Deo, ſicut ſcriptum Dei. leg. ipſarum, &
eſt: Videns autem Dominus Deus, quòd multa ſic vulg.
malitia hominum eſſet in terra, & cuncta cogi- Gen. 6.
tatio cordis ſui intenta eſſet ad malum, omni tempore. Et poſt alia addit: Noe verò inue- Ibid.
nit gratiam coram Domino Deo. Rurſusque ait: Deo placuit Noe; & quali in tempore placuerit, deſignat: Corrupta inquit, terra coram Ibid.
Deo, & repleta eſt iniquitate. Cumque vidiſſet Deus terrã eſſe corruptam (omnis quippè Ibidem.
caro corruperat viã ſuam, ſuper terram, &c.)

Ceterùm iustus hic mala illa contemplans, peccatores quidem luxit, se autem magis in voluntate creatoris confirmauit. Vnde & à diuina laudatur scriptura, de eo sic perhibente: Ibid. *Noe autem vir iustus, perfectus existens in generatione sua; Deo placuit Noe. Hinc etiam diluuio superueniente, iustus saluatus est, impij verò demersi.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

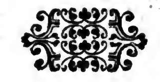
NOE quòd in tanta peccantium multitudine, perseuerauerit in seruitio & amore Dei, hic commendatur: contra verò reprehenduntur illi, qui in suis peccatis sese temporis aliorumq. excusatione defendunt. In peccatis enim, excusationem peccatores prætendere consueuerunt, propter peccandi consuetudinem, vel peccantium multitudinem. Aduersus quorum falsam impiamq. sententiam, inter alios patres orthodoxos, etiam egregie conscripsit ac declamauit S. Iohannes Chrysostomus, homil. 56. in Genes. & 22. in Gen. de Noe. Nec non hom. 7. in 1. ad Corint. ac in fine libri primi, contra vituperatores vitæ monast. vbi habet: Misera planè consolatio, &c. Neque enim sociorum in peccando multitudo, peccantes liberabit, sicut eleganter hom. 6. ad Ephes. inter alia idem ostendit Chrysostomus. De Noe, multa etiam lectu digna habes apud S. Ambrosium, in lib. de Noe, & arca, cap. 20. tom. 4. ac alibi.

In Noe, ac de continentia. & de non æmulandis peccatoribus, &c.] HAnc inscriptionem in alio græco manuscrip. sic positam inuenio. (*De Continentia: & de non æmulandis peccatoribus, temporis excusatione se defendentibus. & in Noe.*) Sed quomodocumque hic legatur, parum refert, cùm vtraque lectio bona sit, & æquiualens.

Videns autem Dominus Deus, quòd multa malitia hominum esset in terra; & vnusquisque cogitaret diligenter in corde suo super malignis omni tempore.] ETsic partim in vulg. partim apud 70. Vbi S. Cyprianus ad Nouatia-

Nouatianum, ista sic refert: (Et vidit Dominus Deus redundare nequitias hominum super terram, & quòd omnes in malum recordarentur à principio dierum suorum, &c.) Chrysostomus autem, ad literam magis sic:) Vt vidit (inquit) Dominus Deus, quòd multiplicatæ sunt malitiæ hominum super terram, & quòd vnusquisque cogitat in corde suo diligenter ad mala omnibus diebus,&c.) sicque ad litteram etiam Auctoris nostri verba hoc loco sonarent, si verbatim reddenda forent: sed nos in his partim vulgatæ lect. & partim 70 accommodauimus, ad lectionis consensionem demonstrandum. De vi porro & emphasi, quæ in nonnullis hisce verbis poni notariq. solet, inter alios vide Chrysostomum, in cap. Genes. 6. homil. 22. super ver ba alegata, aliosq. Patres, in locum enndem.

Noe autem vir iustus, perfectus existens in generatione sua; Deo placuit Noe.] ITa hoc loco habet Ephræm, cum edit. 70. pro quo, sic in vulg. Noe autem vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis. Deo placuit Noe,&c.) Chrysostomus autem loco citato sic: (Noe homo iustus, perfectus in generatione sua, Deo placuit.) Sicque nonnulli alij Patres legunt atque interpungunt; nec (Noe) hic geminant, ac secundò repetunt.

EIVSDEM S. PATRIS EPHRAEM SYRI IN LOTH.

Et, de tranquillitate, ac * securitate.

* al. de securitate nimia.

Eodem Interprete ac Schol. Gerardo Voßio.

2. Pet. 2.

Ibid.

C*VM homines voluptatibus dediti, cor ſuum in omni auaritia exercitatum habeant, oculoſq. adulterij, & inceſſabilis delicti plenos; cùm ipſi ſerui ſint corruptionis, eiuſmodi verba vſurpant, dicuntque: Non etenim nos ſoli cupiditatibus hiſce ſubiecti ſumus; ad multos res ea pertinet, non ſolùm ad inglorios, ſed & gloria conſpicuos: quo ſuppoſito, ipſi ſe excuſatos exiſtimant. Ceterùm nos timeamus eum, qui ſecundum vniuſcuiuſque iudicat opus. Oportet enim nos, vbi hinc exceſſerimus, de * omnibus quæ geſſerimus in vita, iudicari. Ecce, & dies quoque noſtri, inſtar vmbræ meridianæ, currunt. Habentes ergo pro ſcopo, vitam ſanctorum; eò ſcapham noſtram dirigamus oportet: vt cùm ad tranquillum appulerimus portum, ſempiternè fruamur vita * incorruptibili. Tales enim ſermones hominum ſunt mente corruptorum, & reproborum circa fidem; ſed vltrà non proficient.*

1. Pet. 1. Rom. 2. & 2. Tim. 4.

* al. περὶ παντὸς τοῦ βίου, de tota vita.

Iob. 8. & 14. &c.

Eph. 4.

* al. gloria immortali.

2. Tim. 3. Rom. 1. & Tit. 1.

Quo-

Quocirca diuinam audiamus ſcripturam, quæ ſic habet: Num cælare potero Abraham puerum meum, quæ ego faciam? Gen. 18. *Clamor Sodomorum, & Gomorrhæ multiplicatus eſt, & peccata eorum magna valde.* Ibid. paullò poſt. *Abijtque Dominus poſtquam ceſſauit loqui ad Abraham: & Abraham reuerſus eſt in locum ſuum.* Ibid. in fine cap. 18. *Veneruntque duo angeli Sodomam veſperi, & ſuſcepit eos Loth.* Gen. 19. *& viri ciuitatis Sodomitæ, circundederunt domum à puero vſque ad ſenem, omnis populus ſimul. Euocaueruntq. Loth, & dixerunt ei: Vbi ſunt viri qui introierunt ad te nocte? educ illos ad nos, vt cognoſcamus eos.* Ibidem. *Ceterùm iuſtus, eorum videns multitudinem, animo nequaquam* * *perterrefactus eſt. neque illos, vt aduenas & peregrinos tradidit in manus impiorum, aduerſus ipſum, canum inſtar adlatrantium; quin & mortem ſibi potius, ab illis inferri optauit in foribus ſuis, quàm ipſorum communicare iniquitati. Hinc quoque fidei thorace amictus, pietatis ſe propugnatorem præbuit: Illi verò peruerſa conſuetudine deprauati, vim faciebant Loth vehementiſſimè: iamque propè erat, vt effringerent fores.* Eph. 5. Tim. 5. Eph. 6. Sap. 5. &c. *Et ecce miſerunt manum viri, & introduxerunt ad ſe Loth in domum, clauſeruntque oſtium: & eos qui foris erant, percuſſerunt cæcitate, à minimo vſque ad maximum, ita vt oſtium inueni-* Gen. 19.

* *al.* ἐπυρώθη, *exarſit, excanduit*

re

re non possent. Quis ergo dixerit in abominando hoc opere, nullum subfuisse peccatum? Quòd si pro nihilo illud reputauerimus; iniusticia Deũ ipsum arguimus, tamquam qui pro re nihili

Gen. 19. ciuitates Sodomorum subuerterit. Ipsa ergo veritate persuasi, nos ipsos ab omni peccato, maximè verò ab immunda, & execranda hac concupiscentia, conseruemus oportet. Dixerunt

Ibidem. autem viri ad Loth: Habes hic quempiam tuorum? generum, aut filium, aut filias. omnes qui tui sunt, educ de vrbe hac: Delebimus enim locum istum, eo quòd increuerit clamor eorum, coram Domino, qui misit nos, vt per-

* al. illam. damus* illos. Egressus itaque Loth, locutus est

* al. qui acceperant filias eius, &c. ad generos suos, qui accepturi* erant filias eius. & dixit: surgite, & egredimini de loco isto: quia delebit Dominus ciuitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumq. es-

Ibidem. set mane, cogebant eum angeli, dicentes: Surge, tolle vxorem tuam, & duas filias quas habes, & egredere: ne & tu pariter pereas, in

* al. vulg. sic: Dissimulante illo, apprehenderũt, &c. scelere ciuitatis. Et* turbati sunt, & apprehenderunt angeli manum eius, & manum vxoris eius, ac manum duarum filiarum eius, eò quòd parceret Dominus illi. Eduxeruntque*

* Bib. græc. αὐτοὺς, ipsos, &c. eum, & posuerunt extra ciuitatem. Ibique locuti sunt ad eum, dicentes: Salua animam tuam; noli respicere post tergum, nec stes in omni cir-

*ni circa regionem: sed in monte saluum te fac, ne & tu simul pereas. Qui cùm deposceret ciuitatem Segor, vt ad eam sibi liceret fugere, & in ea saluari; ecce etiam in hoc suscepta sunt preces eius, & Loth ingressus est Segor. Ait enim: Ecce faciem tuam suspexi, & admiratus sum verbum istud: vt non subuertam vrbem pro qua locutus es. festina igitur & saluare ibi: quia non potero facere quidquam, donec ingrediaris illuc. Vides Dei benignitatem in seruos suos? Vides viscera misericordiæ ipsius? Vides quoque vim & efficaciam orationis iusti? non enim potero, inquit, facere quidquam, donec ingrediaris illuc. Sententia contra libidinosos prolata erat, ignis ad distillandum super ciuitates ipsorum erat paratus: Angeli nutum exequendi mandatum Domini sui expectabant. Creator supercælestibus virtutibus iussit, vt tantisper intentatas contineant minas, donec ex medio ipsorum iustus saluetur. Sed numquid & chorus angelorum, ad hanc tantam amatoris hominum longanimitatem, contremuit? Et quis non horrescat iustum hunc iudicem? Quis non amet tam dulcem Dominum? Vt enim miseretur pater filiorum, miserebitur * Dominus timentium se. At qui subsannabant iustum, repentè consumpti sunt: non enim morem gesserunt admonitionibus iusti. Videbant enim illi*

Gen. 19. Deut. 29. Gen. 19. Sap. 10. *Notanda atque pensanda ista.* Psal. 102. * *al. misertus est.* Prou. 17.

solem

solem consueto & ordinario suo cursu utentem, lunamq. proprio ordine constitutam, aërem serenum, & terram viridem. non fulgura, non tonitrua erant, nullus terræmotus apparuerat: sed dum in omni tranquillitate, & securitate sibi videbantur felicissimi, tunc repentinus eis
1. Thess. 5. *superuenit interitus. uti scriptum est: sicut fa-*
Matt. 24. Luc. 17. *ctum est in diebus Loth: edebant & bibebant, emebant, & vendebant, plantabant & ædificabant:*
Gen. 19. *qua die autem exijt Loth à Sodomis, pluit ignem & sulphur de cælo, & omnes perdidit. Post iusti enim ab ijs recessum, omnipotens manus super eos de cælo pluit ignem & sulphur, &*
A simili. *perdidit omnes. Quemadmodum enim ciuitas munita, subuersis muris facilè capitur: eumdē in modum & hi, præsidio orationum iusti huius destituti, pariter omnes deleti sunt. Iccirco carissimi, timeamus Dominum Deum patrum nostrorum, & uniuersæ carnis: ut & nos, secundum suam clementiam protegat, in die iræ. Si-*
1. Cor. 10. *quidem scriptum habemus: Hæc in figura conti-*
2. Pet. 2. *gerunt illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos, fines seculorum deuenerunt. Submittamus ergo fortiter sensus nostros Deo, diuinæque voluntati eius, propter insidiatores vitæ nostræ. Quoniam in lapsu ac ruina nostra*
Eccl. 9. *deambulamus, & in medio laqueorum mul-*
Esai. 8. *torum incedimus. Sed si nosipsos concredide-*

rimus

rimus, ac commiserimus Domino, saluabimur per ipsum, ab ira ventura. Matt. 3. Lucæ 3.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE Loth, & alijs huc spectantibus, multa sparsim varijs in locis reperies apud eũdem Auctorem nostrũ Ephræm, præsertim in tract. tom. 1. de ijs qui animas ad impudicitiam pelliciunt. pag. 118. vbi multa grauiter contra eiusmodi adducuntur. nec non tom. 2. in Epist. ad Ioannem Monachum, cuius initium est: Varijs licet adhortationibus cum religiosissimo Theodoro egerimus, &c. item Parænes. 8. quæ incipit: De Scandalis porro occurrentibus, &c. ac Parænes. ad Monachum acediæ deditum, quæ incipit: Dixit Dominus gloriæ: Intrate per angustam portam, &c. circa finem, &c. De quibus etiam Chrysostomum vide, in cap. Genes. 19. homil. 43. per tot. item S. Ambrosium lib. 1. de Abraham cap. 6. & S. Augustinum, lib. 16. de Ciuit. Dei, cap. 30. &c.

ADducitur hic primo apud Ephræm locus Genes. 18. *(Num celare potero Abraham puerum meum quæ ego facio? Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus est, & peccata eorum magna valde.)* Vbi in edit. 70. ad verbũ sic: Dominus dixit: non abscondam ego ab Abraham puero meo, quæ ego facio, &c. ac non multò post: *(Clamor Sodomorum & Gomorrhæ impletus est erga me; & peccata eorum magna valde, &c.)* At in vulg. Num celare potero Abraham quæ gesturus sum?) paucisq. interiectis postea: *(Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est, & peccatum eorum grauatum est nimis, &c.* Chrysostomus autem in cap. Gen. 18. homil. 42. sic: Num celabo ab Abraham puero meo, quæ ego faciam?) ac postea: *(Clamor inquit, Sodomorum & Gomorrhæ apud me multiplicatus est, & peccata eorum magna valde. &c.)* Vbi (apud me, vel erga me) abest à vulg. & à lectione S. Ephræm, hoc loco. nec nõ à SS. Ambrosio & Augustino, & ab Int. Origenis.

Et peccata eorum magna valde, &c.]

AQuila & Symm. hic legunt, ἐβαρύνθησαν, aggrauata sunt. & vulg. peccatum eorum grauatum est nimis. vt ita ostendatur enormitas, abominatio, & grauitas sceleris id genus hominum, sicut recte Ephræm hoc in loco, & in tract. contra impudicos eorumq. laqueos, &c. tom. 1. Vnde Chrysostomus loco antè citato, nõ solũ inquit, magnus erat plãctus clamoris, sed & peccata eorum non vulgaria fuere, sed magna, atque valde magna: nam insolitum iniquitatis modum excogitauerunt, & alienas illicitasq. planè coeundi leges inuenerunt; & tanta erat malitiæ procliuitas, vt omnes omni malo replerẽtur, nullamq. postea correctionem admitterent, &c. Vt non immeritò hic clamor dicatur Sodomorum: nam secundum Augustinum in locutione clamorem solet vsurpare Scriptura, pro tanta impudentia & licentia iniquitatis, vt nec verecundia nec timore abscondatur, &c.

Veneruntq. duo angeli Sodomam vesperi, & suscepit eos Loth; & viri ciuitatis Sodomitæ circumdederunt domum à puero vsque ad senem omnis populus simul, &c.] ISta deinceps ex cap. 19. Genes. adducit, illustratq. nō sine accommoda per amplificationem expositione, auctor noster Ephræm, carptim quæ ad suum hic magis seruiunt institutum, ex Scriptura sacra allegando, ac nonnulla etiam omittendo. Vbi inter alia, circa illud: (*Et viri ciuitatis Sodomitæ circumdederūt domum à puero vsque ad senem, &c.*) primo aliam atque aliam lectionem, & secundario vim ac grauitatem rei considera. Nam pro eo, sic habes in edit. 70. *Circumdederunt domum ab adolescente vsque ad seniorem, totus populus simul.* Chrysostomus autem vbi supra: à iuuene vsque ad senem, &c. S. Ambrosius, ab infante vsque ad senem, totus populus pariter. Pro cuius confirmatione, S. Hieronymus in tradit. apud Hebræos notat omnem filium ad comparationem parentum, vocari infantem ac paruulum. Porrò in vulg. (*Prius autem quàm cubitum irent, viri ciuitatis vallauerunt domum à puero vsque ad senem, omnis populus simul, &c.*) Vbi S. Chrysostomus vim rei, & enormitatem peccati expendens, summam in ijs, à iuuene vsque ad senem, malitiæ conspirationem, ac vehemens malè agendi studium; nec non ineuitabilem peruersitatis magnitudinem, conatumq. nulla venia dignum notat atque reprehendit. Non solùm enim (inquit) iuuentus hæc mala inquirebat: sed etiam prouectæ ætatis erant, & omnis populus simul. neque erubescebant tam turpe, tamque impudens flagitiū: neque infallibilē oculum cogitabant, neque iustum reuerebātur, neque hospitibus parcebant: sed absque rubore & verecūdia, ac nudo vt aiūt capite, libidinis suæ verba dicentes, accesserūt, &c.

Egressus itaque Loth, locutus est ad generos suos, qui acceperant filias eius, &c.] SIc quoque in edit. 70. ac apud Chrysostomum. At in vulg. (Egressus Loth, locutus est ad generos suos, qui accepturi erant filias eius, &c.) Vbi etsi videatur esse contradictio, in (acceperant, & accepturi erant) non tamen est in his diuersitas. sicut neque in ijs quibus antea dixerat iustus: (Ecce duas filias habeo, quæ nondum cognouerunt viros, &c.) & quæ hic dicit, (ad generos suos qui acceperant filias suas.) mos enim ille veteribus erat (vt optime hic adnotauit Chrysostomus) ante multum tempus sponsalia facere, ac sæpe etiam desponsatis cohabitare, & simul cum parentibus conuersari: id quod & nunc sæpe fieri solet. Quia igitur iam desponsatio facta erat, ideo vocat eos generos. & dixit, qui acceperant filias suas, proposito scilicet ac compromissione: nondum enim reipsa acceperant. vt sic quoque verificetur lectio, quæ est in vulg. qui accepturi erant filias eius, &c.

Sed dum in omni tranquillitate ac securitate sibi videbantur felicissimi, tunc repentinus eis superuenit interitus, &c.] INsignis locus communis, aduersus eos qui

suæ

suæ salutis immemores; in vtramuis (vt aiunt) aurem dormiunt, & suis interea vitijs ac concupiscentijs, delitijsq. indulgent, &c. de quo, etsi alibi sæpissime Ephræm noster sparsim agat, hoc tamen loco pro argumenti occasione, commodissimè & accuratissimè. Quò etiam spectant, quæ Chrysostomus habet, in homil. 52. in caput Matth. 25. & homil. 24. in Epist. ad Rom. cap. 13. per tot, ac homil. 9. in Epist. ad Thessal. 1. cap. 5. alijsq. in locis plurimis. S. Ambrosius in lib. de bono mortis. S. Augustinus lib. 1. de ciuit. Dei, cap. 30. S. Hieron. de cohabitat. cleric. & mulierum. Hugo lib. 3. de anima, ac alibi sæpè. S. Bernardus, de donis Spiritus sancti, in Sermone septem capitulorum, cap. 1. vbi inter alia est: Sicut enim securitas vel desidia, caussa est & mater omnium delictorum, &c.) ac apud eund. de confessione peccatorum, & pœnitentia, Sermone 27. Alia apud ipsum Ephrem vide, & Chrysost. in cap. Genes. 19. homil. 44.

EIVSDEM S. PATRIS
EPHRAEM SYRI,
IN S. DANIELEM
PROPHETAM,

Et in SS. Tres pueros. Et in eos qui dicunt: quia tempora mala ſunt, ideo ſaluari* nequimus.

*al. nequeo

Eodem Interprete ac Schol. Gerardo Voßio.

Dan. 1. 2. 3. Ierem. 32. 33. 34. 35.

AGITE iam contemplemur Danielis prophetæ, & ſanctorum Trium puerorum geſta, quales hi ſancti extiterint in diebus illis, quando tradidit Dominus ciuitatem Hieruſalem, propter peccata populi, in manus Nabuchodonoſor regis Babyloniæ. Attenderunt autem hi ſibi ab ineunte ætate, tutò: quare & in tantis, varijsq. periculis atque vexationibus probi ſunt reperti. Cuiuſmodi exantlarunt labores in confuſione facta, in illa captiuitate, pueri illi adeò pij, ac Deum amantes: primùm quidem ſpectantes electum populum ab Aſſyrijs crudeliter diuexari? Ait enim Hieremias: Facies ſacerdotum non* ſuſceperunt, neque ſenum miſerti ſunt. Principes manu ſuſpenſi ſunt, & pueri in ligno infirmati ſunt, & quæ ſequun-*

* al. probati.

Thren. 4. c.
*al. nō ſunt veriti. al. nō erubuerunt.
Thren. 5.

sequuntur. Cernentesq. sanctam ciuitatem ab Dan. 1.
iniquis vastatam, & Dei templum igne combu- Hiere. 34. 35. &
stum, & vasa sancta iniquorum manibus con- Thren. 5.
trectata, ac in idolorum templis reposita, prophetasq. vinculis ferreis constrictos; non tamen ob hæc, cor eorum conuersum est retrorsum; non sunt obloquuti Deo, neque vacillarunt: sicut quidam alibi ait: Ecce hoc malum à Domino 4. Reg. 6.
est: quid amplius expectabo à Domino? Postea adhuc captiui ducti, immensum, per viam, coguntur subire laborem; dum ærumnas in ea cum nuditate patiuntur, famemq. tolerant, eo quòd se ab illicitis pollui nollent. Sub hæc in Babylonem ducti, aliud eos certamen manet. Fit electio selectißimorum puerorum, vt habet Scriptura, inter quos connumerati sunt, Daniel, Dan. 1.
Ananias, Azarias, & Misael. Ceterùm honestatis osor, conspiciens nihil in obsidione sanctæ ciuitatis, eos valuisse abstrahere à Domino; neque in via, vt escis se contaminarent, illos inducere potuit. Quare in cor impij regis, sese immittit, suadetq. vt per singulos dies, Rex consti- Ibidem.
tuat eis annonam de cibis suis, & de vino vnde bibebat ipse: sicq. eos enutriat annis tribus, vt scilicet & per tyrannidem, illos compelleret vesci cibis illicitis. Et vide hic malignitatem Draconis; quandoquidem non ad diem vnum, Ibidem.
neque ad mensem dierum constituit præfinitum

tempus:

*tempus: verùm ad tres vſque annos prorogauit certamen. vt partim timore, partim temporis diuturnitate, tandem ſubſterneret * amatores diuini cultus. Ceterùm hi neque in illo virilem ſuum animum depoſuerunt, neque patriam legem * erubuerunt, rogantes clanculum eunuchorum præfectum, vt ipſis legumina dentur ad ueſcendum, ne polluantur de menſa regis: non timentes periculum, quod niſi paruiſſent, aut ſi repugnaſſent, imminebat. Deinde licet princeps eunuchorum adduci nequiret, vt legumina ad veſcendum ſuppeditaret; non tamen ideo à pietatis ſcopo receſſerunt. Dominus enim glorificantes ipſum, glorificat & magnificat. volensq. ad illuſtriora adhuc certamina eos reſeruare, diſponit àc præparat * Amelſad, quem conſtituerat princeps eunuchorum, ſuper Danielem, Ananiam, Miſaelem, & Azariam, vt daret ijs ſicut poſtulauerant. Et vt cognoſcas Dei illud opus fuiſse, quod fiebat: comperti ſunt & illuſtriores exteriori corporis forma atque aſpectu, & in omni diſciplina ac ſapientia magis inſtructi, præ omnibus pueris qui veſcebantur regio cibo. Quòd ſi meticuloſi, aut impotentes * animi fuiſſent, nonne huiuſmodi vſurpaſſent verba: Quid agendum fratres; Regia nos conſtringit neceſsitas, comminationes mortis intentantur, quid nobis per inobedientiam tormen-*

al. ἐργάτας operarios ſiue operatores pietatis.

* al. προδόντες prodiderunt.

Dan. 1.

Ibidem.

1. Reg. 2.

* in vulg. latin. eſt Malaſar. in Graec. Ἀμελσαδ, et ἀμελσάδ

Dan. 1.

* al. dubij animi.

*tormenta comparamus? Deo ſic viſum eſt, qui dum contuetur vim nobis illatam, etiam nobis * tranſgredientibus propter neceſsitatem, ignoſcet. Extra patriam verſamur, in ſeruitutem redacti ſumus: regionem noſtram perdidimus, proprijs eiecti ſedibus. quòd ſi ex dura hac educatione, morbo aliquo corripiamur; quis noſtri curam geret, aut nos viſitabit? Non præſto nobis erit pater, non mater, non fratres, non propinqui, nec quiſquam alius, à quo ſolatium in noſtris accipiamus anguſtijs: omnes ad egeſtatem redacti & in ſeruitutem, apud gentem alienam premimur. Nullum eorum ſecundis rebus vtentem videmus, præter eos dumtaxat, qui ſunt regiæ menſæ participes: quin & nos mortuos ne ſepultura quidem dignabuntur; ſed canibus deuoranda noſtra corpora proijcientur. Verùm nihil horum apud ſe cogitarunt Dei ſerui; neque etiam quòd tantopere eſcam leguminum appeterent, hanc ſibi delegerunt diætam: ſed quòd pro veritate certamen ſubirent. Tu igitur diſcerne mihi gloriam eorum, qui regio cibo ac precioſo vino ſatiati ſunt, & pro veritate laborare noluerunt; ab his qui delitias vitæ huius, à ſe propulſarunt, & labores pro veritate ſubierunt. Quibuscum partem dignetur largiri nobis Dominus, vnà cum omnibus Sanctis ſuis. AMEN.*

* al. iniquè & contra legẽ agentibus, &c.

Carnaliũ mentiũ cogitationes, atque anxiæ ſolicitudines.

Nota.

SCHO-

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

De Daniele & Tribus pueris, &c.

POst plurima in diuinis Scripturis adducta, etiam non pauca lectu dignissima inuenies de his, apud Iosephũ, antiquit. lib. 10. c. 12. vbi istorũ historia plenè recensetur. Necnon apud S. Chrysostom. in homil. de Tribus pueris, circa finem tomi. 1. cuius initium est: (Trium puerorum sermo tractabitur, &c. alijq. eiusdem Chrysostomi de ijsdem Sermones græcè reperiuntur nondum editi. De quibus etiam lectu digna habet S. Athanasius, in Sermone ad Virgines, siue de Virginitate, ac meditatione, post initium, multa in laudem Danielis & Trium puerorum, ibi in medium adferens. Et S. Isidorus Episcopus Ispalen. in lib. de patribus veteris testam. ac S. Fulgentius, in Serm. de Tribus pueris, qui incipit: Vicina est liberatio redemptorum, quia iam triumphat libera captiuitas puerorum, &c. Item S. Zeno Episcopus Veronen. lib. 2. suorum Sermonum, Serm. 30. 31. 32. 33. 34. 35. & 36. Quibus denique accedit & commentarius Simeonis Metaphrast. de Propheta Daniele, & de sanctis tribus pueris. qui incipit: Cùm Nabuchodonosor Rex Assyriorum ciuitatem Hierusalem bello cepisset, &c.

Ait enim Hieremias:

Facies sacerdotum non susceperunt, neque senum miserti sunt. Principes manu suspensi sunt, & pueri in ligno, &c.] VBi in edit. 70. Thren. 4. Facies sacerdotum non acceperunt, & prophetarum non sunt miserti.) In plærisque tamen, loco (prophetarum) legitur (Senum) ac pro (susceperunt, vel acceperunt) non erubuerunt, vel, non sunt veriti.) vt hic quoque apud S. Ephræm, & in vulg. vbi est: (Facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miserti sunt.) Sequitur postea, ex Thren. 5. Principes manu suspensi sunt, &c. paucisq. in sacro Cod. interiectis: (& pueri in ligno infirmati sunt, &c.) & sic in edit. 70. ac hic apud Ephræm. At in vulg. Principes manu suspensi sunt, facies senum non erubuerunt. adolescentibus impudice abusi sunt: & pueri in ligno corruerunt, &c.) Respicit autem hic Auctor partim ad verba Hierem. Thren. 4. & partim Thren. 5. vt in similibus sæpe alibi.

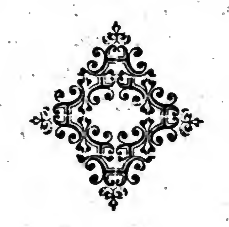
Sequitur paullò postea apud Auctorem:

Ecce hoc malum à Domino, quid amplius expectabo à Domino?] LOcus est 4. Reg. 6. cõcordatq. lectio Ephræm, cum 70. Pro quo, in vulg. sic: Ecce tantũ malũ à Domino est, quid amplius expectabo, &c. vbi edit. complut. quid orabo Dominum amplius?) & iuxta Hebræ. quid expectabo Domino vltrà, per subauditioné præpositionis (à) & sic in Græc. Ephræm, & 70. vbi etiam ea abest, quam ideo ex vulgat. hic suppleuimus, & (à Domino) reposuimus.

Dispo-

Disponit ac præparat Amelsad, quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misaelem, & Asariam.] Vbi pro Amelsad, siue Amelsal, vt in alio est cod. legitur in vulg. Malasar. Sed editio 70. cum lectione Ephræm in hoc cõsentit, vbi iste locus Dan. 1. sic legitur: (Et dixit Daniel ad Amelsad, quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misael, Asariam, &c.) ac paullò post ibid. (Et fuit Amelsad tollens cibum eorum, & vinum potus eorum, & dabat eis semina, &c.) Sicq. fere apud alios antiquos Patres, præsertim Græcos.

Comperti sunt & illustriores exteriori corporis forma atque aspectu, & in omni disciplina ac sapientia magis instructi, &c.] ADlusio clara est ex verbis Dan. 1. Sed ad verbũ hic apud Ephræm est græc. ἐν τῇ γραμματικῇ σοφίᾳ, in grammatica siue litterata sapientia: notatq. S. Hieronymus pro hoc, Symmachum interpretatum esse hic artem grammaticã; vt videri posit hæc eadem cum lectione Symmachi. Vbi tamen in editio 70. ἐν πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ, idest, in omni litteratura siue disciplina & sapientia,) quomodo etiam hic textum græcum Ephræm ex sacro cod. transtulimus. Ceterum in vulg. lat. est: Pueris autem his dedit scientiam & disciplinam in omni libro & sapientia.) Sicq. in Schol. græc. ἐν παντὶ τῷ βιβλίῳ, in omni libro, &c. Sed ista ac similia eruditis plenius examinanda, conciliandaq. relinquimus.

EIVSDEM S. PATRIS
EPHRAEM SYRI
SERMO PARAENETICVS,
DE SEC.^DO ADVENTV DOMINI.
ET DE POENITENTIA.

*Est in græco Vatic. MS. cod. num. 587.

Ad Fratres in Eremo degentes. *

Eodem Gerardo Voßio Interprete ac Scholiaste.

Sermo perutilis ac necessarius.

Esipiscamus, ac pœnitentiam agamus Fratres; vt Deum peccatis nostris propitium reddamus. Imploremus ipsum, quia exacerbauimus eum. Humiliemur coram ipso, vt nos exaltet. Ploremus, vt lætitia nos afficiat. Lugeamus, vt consoletur nos. Proijciamus à nobis malam viuendi consuetudinem; & virtute induamur tamquam vestimento: maximè autem nos, qui angelicò vitæ instituto digni habiti* sumus. Sumamus carißimi, pro mensura bonum certamen, etiam Patrum, qui ante nos vita defuncti sunt. Noli frater hodie à temperantia commendari, & cras in conuiuijs versari. Noli hodie aquam bibere, & cras vini potationi te dare. Ne hodie nudis pedibus incedas, & cras calceamentorum varietate gaudeas. Ne hodie asperam ducas vitam, & cras*

* al. vos.

* al. estis.

Antitheta venusta & accõmoda

cras mollem ac delicatam. Ne hodie vilibus vtaris vestibus, & cras ornatus incedas. Caue, hodie mansuetus sis ac humilis; & cras arrogans atque superbus. Caue, hodie obedientem te præbeas; & cras dissolutum atque inobedientem. Vide, ne hodie in te audiatur ploratus ac eiulatus; & cras risus atque contemptio. Vide, ne hodie humi cubes; & cras molliter in lecto dormias. Ne hodie pœnitentiam agas, & cras negligentiæ te tradas: sed canonem vnum retine, sicut etiam sancti fecerunt Patres, qui ad quinquaginta & vltra annos, suum non mutarunt canonem ac regulam. Cur mundo renuntiasti carissime, si mundana oblectamenta quæris? Ad tribulationem vocatus es; et tu requiē inquiris? Ad nuditatem atque inopiam; & tu vestium ornatum sectaris? Ad sitim perferendam; & tu vinum bibis? Ad bellum; & tu sine armis in cæleste regnum ingredi cupis? Ad vigilias; & tu somno altiore obdormiscis? Ad gemitum atque ploratum; & tu rides? Ad charitatem; & tu fratrem tuum odisti? Ad subiectionem atque obedientiam; & tu contradicis atque repugnas? Ad mansuetudinem & humilitatē; & tu superbis? Ad hæreditatem regni eius; & tu terrena sapis? Videte fratres, ne post renuntiationem sæculi, quæ sunt mundi sapiamus. Nolite iterum conuerti retrorsum; & res mundanas sapere, vel

Antithesis insistit, & admonet.

Regula certa eligenda ac retinenda, exēplo sanctorum & antiquorū Patrū.

Admonitiones graues, & salutares.

1. Cor. 15. *agere, aut loqui. Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala. At sicut Propheta David*
Psalm. 118 *ait: In lege Domini meditare die ac nocte. vt*
Ibidem. *cum ipso confidenter dicas: Ego verò legem tuam*
Ibidem. *meditatus sum. Et rursus: Scrutabor legem tuã, & custodiam illam in toto corde meo. Et denuò:*
Ibid. *at in vulg. Bonũ mihi lex oris tui &c.* *Meditabor legem tuam semper. Et iterum: Bona mihi lex oris tui, super milia auri & argenti.*
Ibidem. *Et rursus: Exultabo ego super eloquia tua. Et tu frater, ne secularia loquaris, sed spiritalia. Neq; de terrenis, verùm de cælestibus. Sursum cor tuũ habe ad Saluatorem Christum; & cum Dauide*
Psalm. 130 *dicito: Domine non est exaltatum cor meum.*
Psalm. 122 *Ad ipsum respice semper, dicens: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Produc lacry-*
Psalm. 125 *mas; quoniam qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Noctu, dieq. ad nouissimam*
Deus semper laudandus est. *horam respice. Psalmus assiduè sit in ore tuo: Nam, Deus cùm nominatur, dæmonas fugat. Cum Deo multis, & cum hominibus, loquere paucis. Semper Dei memineris, & cælum mens tua*
Præcepta pulcherrima. *euadet. Ne quæras delitias, sed voluptatum fuge illecebras. Omne seculi istius gaudium detestare. Humicubationem ne abijcias: quoniam requiem æternam conciliat. Ne tibi graue appareat ieiunium: quoniam in lætitiam sempiternam transmittit te. Christi factus es miles; ne rebus huius vitæ implicεris: vt ei, qui suæ te mi-*

litia

litiæ adscripsit, placeas. Renuntiasti seculo; ne igitur seculũ diligas; neque quæ in eo sunt. Adiecisti manum tuam ad aratrum; ne respicias ad ea quæ retro sunt. Desponsasti te Christo; eum aduentantem expecta. Singulis verò diebus, ac horis, momentisq. ipsius recordare: sicut sponsa suiipsius sponsi. Semper in eum, mentem defixam habe. quemadmodum vxor maritum amans, virum suum licet procul absentem ac peregrinantem in memoria apud se habet; & cùm in multis constituta sit sollicitudinibus atque angustijs, non cessat explorare vias, & interrogare prætereuntes, quonam abijsse potuerit? De ipso loquitur, & dormiens eũ exspectat, & auscultat: non fruitur quiete, neque ridet cum quoquam, non lætatur; non desinit lacrymari, donec susceperit desideratum. Sic igitur & tu Christiane, ac præcipuè qui vanissimo seculo abrenuntiasti. Et quid dico, qui abrenuntiasti? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi; vt referat vnusquisque propria corpora, prout gessit, siue bonũ, siue malum. Quocirca deinceps frater, ne nimium momentanea alimenta appetas. non corporalem requiem quæras. non des somnum oculis tuis; neque vitam curæ ac solicitudinis expertem degas: Sed Deum præ oculis tuis semper habe; vt cum sancto propheta Dauid dicere queas: Prouidebam Dominũ in conspectu meo semper.

Luc. 9

Pulcrũ exemplum à simili.

Roman. 14
2. Cor. 5

Commonitiones salutares.

Psalm. 15. & Act. 2

Non

Non cesses diuinas perscrutari scripturas. Non
Notanda. *cesses sanctam matrem tuam interrogare Ecclesiam, quando aduenict desideratus sponsus; & signum aduentus eius perquire, ac disce: quia*
Abacuc. 2. *iudex non tardabit. Non desinas interrogare,*
2. Pet. 3. *donec planè certior factus sis. Non desinas de hoc interpellare eos, qui exactè norunt. Cupis porro nosse, quinam illi sint, qui accuratè magnū istud ac formidabile mysterium sciant? Prophetæ, Apostoli, Euangelistæ; hi plenè de horribili aduentu Christi, ac sponsi, instructi sunt: hos*
Ibidem. *frater interroga; & audies, quòd veniet, & non tardabit. Interroga magnum prophetam Esa-*
Esa. 40. 62. *iam? respondebitq. tibi dicens: Ecce Dominus veniet, & merces eius cum ipso. Et iterum:*
Iudith. 16 *Dominus Sabaoth egredietur, ad conterendum*
Abacuc. 2. *bella. Aliusq. Propheta ait: Veniens veniet, et non tardabit. Vicissimq. tibi propheta respon-*
Malach. 3 *debit Malachias, dicens: Ecce veniet, & quis*
Ioel. 2 *sustinebit diem introitus eius: aut quis stabit in conspectu ipsius? Docebit quoque te propheta*
Psal. 49. 71 *Dauid, cùm dicit: Deus manifestè veniet, & adorabunt eum omnes Reges terræ. Et denuò:*
Psal. 9. 97 *Quia veniet, vt iudicet terram. Quòd si Petrum quoque interroges Corypheum; & ipse*
2. Pet. 3 *tibi vicissim respondebit, ac dicet: Non* tardat*
* al. Non tardabit Dominus. *Dominus promissionem, sicut quidam tarditatem existimant: sed patienter agit, nolēs quem-*

quam

quam perire; sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Et rursus: Dies Domini sicut fur in nocte, ita veniet. Respondetq. tibi vicißim Iacobus, dicens: Ecce, iudex ante ianuam aßistit. Quin & Ioannes te admonebit Theologus, dicens: Vt cùm apparuerit, fiduciam habeamus; & non cōfundamur ab eo, in aduentu eius. Interroga etiā carißime, sanctum Matthæum Euangelistam; & ipse tibi clarius de aduentu Sponsi dicet, quæ ab ipsomet audiuit. Ait autem: dixit Dominus: Vigilate, quia nescitis horam, neque diem, in qua Christus Dominus veniet. Ac iterum: Estote parati; quia qua hora non putatis, Dominus veniet. Et rursus: Beatus ille seruus, quem cùm venerit Dominus ipsius, inueniet vigilantem. Rursusq. ait: Videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli, cum virtute & maiestate magna. Tūc sedebit super sedem maiestatis suæ; & congregabuntur coram ipso omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hœdis, & quæ sequuntur. Reliquosque si interroges Euangelistas, ac cunctos Sanctos? similia ab eis de aduentu Domini audies, quòd propè sit in ianuis. Non igitur amplius excusationem habes. Ecce, à beatißimis Prophetis, & Apostolis omnem veritatem audisti. Modò ergo quæ salutis tuæ sunt, para. Et quid inquies, agam; vt saluer, misericordiamq.*

inue-

1. Thessal. 5
2. Pet. 3.
Iacob. 5.
1. Ioann. 2
Matt. 24. 25
Luc. 12
* vulg. Filius hominis veniet.
Matt. 24. & Luc. 12
Matt. 24. & Luc. 12
Matth. 25
Marci. 13
Luc. 12. 21. & Iac. 5.

inueniam ac fiduciam in die defensionis? Ego tibi dicam, solùm serua. Quod si Dominum audieris, & ipse te exaudiet. nam sic dixit Dominus: Si dimiseritis hominibus errata ipsorũ, & pater vester cælestis dimittet peccata vestra. Matth.6 Marci.11 *Ecce, audisti tandem vnum præceptum magnum & leue. Dixit enim benignissimus Deus: Onus meum leue est.* Matth.11 1.Ioann.5. *Nam quod ac quale onus est, dimittere fratri offensas; & indulgentiam, atque remissionem à Deo propriorum accipere delictorum, vt cum fiducia dicere possis: Dimitte mihi offensiones meas Domine; ego enim fratri meo remisi.* Matth.6 Marci 11 *Hoc serua præceptum. Ne inimicitias aduersus aliquem habeas. Neque quemquam vmquam odio persequaris. Ne ludicris rebus vaces. Ne verba otiosa proferas. Ne alijs detrahas atque obloquaris. Ne maledictis incessas. Ne mundanis hominibus nimiũ conuerseris. ne fabulis ac nugis te dedas. Ne res terrenæ te occupent. Qui vniuerso renunciasti mũdo, ne aliã admittas solicitudinem, neque aliud certamen, præterquam diei illius horribilis. Semperq. cor et lingua tua de extremo iudicio meditentur.* *Salutaria præcepta.* *Siue igitur operi, siue orationi intentus sis; siue ambules, siue sedeas; siue comedas, siue ieiunes; siue in cubili tuo vigil iaceas, siue quid aliud agas; non desistat mens tua cogitare, & os tuũ loqui de iudicio. Corde porro sic tecum cogita: At quomo-* *De extremo iudicio semper meditandum.*

do

dò respondere potero iudici? Numquid reperietur peccator alius, vt ego? Quo pacto peccata mea delebo? Quo pacto ego dicere potero, sicut fecit, & docuit Dauid, dicens: Lauabo per singulas noctes lectũ meum, & lacrymis meis stratum meum rigabo? Psalm. 6
Sic plora, & cogita, dicens: Sed qualia sunt horrẽda illa tormenta, quæ dicit Scriptura? Qualis est fluuius ille igneus? qualis ignis ille inextinguibilis? Cuiusmodi tandem tenebræ illæ exteriores? Cuiusmodi stridores illi dentium? Cuiusmodi gehenna illa ignis? Qualis erit vermis ille numquam moriens? Qualis caminus ille ignis? & cui tandẽ ex istis loco, ego peccator destinandus ero? Dan. 7. Apocal. 5. Marci. 9 Matt. 8. 22. 25. Marci 9. 13 Matth. 13
Hæc tecum meditare ò fili, singulis diebus, noctibus, ac horis: & studiose in ieiunijs, vigilijs, & orationibus ac lacrymis persiste, semperq. in cella sub silentio versare; & non contemnas, neque relaxeris frater. *Meditãda, & curãda sedulo.*
Et si aliqui tibi detrahant, aut te derideant, vel spernant, aut deprimant; tu noli attendere ijs, sed ob oculos tibi constitue desideratum sponsum tuũ, & dicito: Dignus sum qui illudar, nam & Dominus meus illusus est, ac contumelijs affectus, consputatus & crucifixus, odioq. a diaboli discipulis habitus. Matth. 26 Mar. 14. & Luc. 22. 23 Ioan. 18. 19
Atque etiam nos docet Dominus, vt & nos iniuria affecti sufferamus; conuitijs ac maledictis excepti, benedicamus; & persecutionibus exagitati, sustineamus. Matth. 5 Luc. 6
Rursusq. me-

mineris frater, Domini ad discipulos dicentis:
Ioan. 15. *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Sed quoniam ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Et iterum:*
Matth. 5 *Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, ac vos oderint. Quin & cuncti per angustam hanc viam ambularunt*
Hebr. 11 *Sancti, sicut ait Apostolus: quoniam ludibria et verbera experti sunt, lapidati sunt, secti sunt,*
Ibidem. *tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. circuierunt in melotis, in pellibus caprinis: egentes, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cauernis terræ. Et tu frater, si sustinueris, &* *modicum canonem tuum diligenter curaueris, vnà cum ipsis reperieris. Nolite ergo obtorpescere, quia odit vos mundus. Qui enim alios oderunt, infelicissimi*
Matth. 5 *sunt: at qui propter Christum odio habentur,*
Matt. 6. & Rom. 2. *felicissimi. Veniet enim, & reddet vnicuique secundum opera sua. Ait quippe propheta: Ve-*
Malach. 3 *niet, & quis sustinebit diem introitus ipsius?*
Ioel. 2 *Verè enim, verè formidabilis est dies aduentus eius. Audi quoque haud simile huic: Dicit*
Daniel. 7 *enim propheta Daniel: Throni positi sunt, & antiquus dierum sedit. Vestimentum eius candidum sicut nix, & capillus capitis eius quasi lana munda. Thronus eius flamma ignis. mille millia adsistebant ei, & decies millies centena*

millia

* f. & modico tēpore canonē solicitè curaueris.

millia ministrabant ei: iudicium sedit, & libri aperti sunt. Quis non reformidet diem illum? Quis horam illam non pertimescat? Hic crebrò, si clarius tonitruum resonet, non sufferimus; at cuncti in terram præ horrore nos inclinamus atque deprimimus. Quis igitur tunc perferet, quando signa illa admirabilia & obstupescenda contuebitur? quando virtutes cælorum commoueri adspicies; quando elementa dissolui videbis; quando cernes cælum vt librum conuolui; solem obscurari, lunam in sanguinem cõmutari, astra ex cælo decidentia, sicut folia è ficu; terram comburi, & quæcumque in ea sunt opera. Quando tubam ex cælo horribilem resonantem, & eos qui a seculo obdormierunt, excitantẽ audieris. quando cælos discindi, & Deum magno cum furore super peccatores reuelari contemplatus fueris. quando angelos emissos, & circumcursantes congregãtesq. electos ex quattuor ventis, a summis cælis, vsque ad extremitatem eorum, conspexeris. Quando thronum horribilem paratum, iustumq. iudicem sedentem contuitus eris. quando omnem humanam naturam coram ipso, magno timore atque tremore congregatam videris. Mihi credite fratres mei carissimi, multis digna est lacrymis, varijsq. suspirijs dies illa: quando commiserandam & lugubrem horam illam contuebimur. quando nos ab inuicem Iudex se-

In vulg. & edit. 70. paullo aliter est.

De Tonitruo vehemẽtiorem fragorem edente.

Matt. 24. & Luc. 21

Apocal. 6. &c.

Ibidem.

1. Co. 15. & 1. Thessal. 4

Matth. 24 Luc. 21

Dan. 7. Ioel. 2. 3 Apocal. 20

Matth. 25.

Matth.25. *parabit, ſicut paſtor oues ſegregat ab hœdis.*

*Separationis genus luctuoſiſſimum. *Tunc parentes ſegregabuntur à filijs, & filij à parentibus. Tunc fratres ſeparabuntur a fratribus, & amici ab amicis, conſanguineiq. a familiaribus. Tunc Clerici ab alijs diuidentur clericis, Epiſcopi à Coepiſcopis, Diaconi ab alijs Diaconis; & Subdiaconi, Cãtores, atque Lectores, a ſe inuicem. Tunc quoque coniuges ſeparabuntur cum lacrymis. Tunc Reges plorabunt & Principes, magna hic factitantes, & vitam cum* iniuſtitia degentes, proprioſq. ac eiuſdem fidei fratres opprimentes. Tunc ſanguis eorum, qui ex Epiſcoporum, & Preſbyterorum negligentia perierunt, ex eorum manibus requiretur.*

* f. cum aliorum iniuria.

Notent Paſtores, & Epiſcopi.

Matth.25 *Tunc quod quiſque talentum accepit, & appoſuit, repetetur. Et omnis quidem Chriſtianus de ijs quæ audiuit atque accepit, exquiretur; præcipue autem Pontifices, Sacerdotes, & Leuitæ:*

Sap.6 *nam potentes potenter tormenta patientur. Tunc quiſque cum timore atque tremore conſiſtet, caput demittens, & ſententiam aduerſus*

Notanda atque penſanda. *ipſum proditur am expectans. Tunc adſpiciet, quomodo honorabuntur, qui in ieiunijs, & vigilijs, lacrymis atque orationibus decertauerint: tum etiam qualia a Rege oblectamenta atque ſolatia accipient. Et ſuſpirans, dentibuſq. ſtridens, dicet: Quomodo ego miſer non decertaui exiguo illo vitæ meæ tempore; at in negligentia*

per-

pertransiui dies meos? nunc autem quò me ire deceat, ignoro; anne ad supplicium? Hæc porro ipso secum cogitante, a Rege prodit sententia, dicens: Quod quisque seminauerit, hoc & metet. Tunc qui hic seminauerint in lacrymis, in exultatione illic metent. Tunc quisque abibit, quò & opera eius. Constituta quippe vniuscuiusque coram ipso erunt opera, sic ad eum dicentia: Tu nos fecisti ò miser. Debuisses tuis nos deleuisse lacrymis. Scripturam audisti dicentem: Veniet hora, vt reddat vnicuique secundum opera sua. & irrisisti dicentes: Age nunc igitur, & fructus laborum tuorum percipe. Tunc abibit vnusquisque ad locum proprium quem sibiipsi præparauit. implebiturq. Scriptura dicens: Tunc loquetur ad eos in ira sua; & in furore suo conturbabit eos. Qui verò præparati fuerint, non conturbabuntur; sed cum fiducia clamabunt: Paratus sum, & non sum turbatus. At qui imparati extiterint, horrore turbabuntur terribili, dum illud audient: Discedite a me maledicti in ignem æternum. Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores, alij autem in gehennam ignis, alij vero in stridorem dentium, & in reliqua supplicia; propellentibus eos cum diligentia ac festinatione angelis, & ad eos dicentibus: Sicut oues, facti estis inferni; mors depascet vos. Alij porro abibunt dentibus

Gal.6 — Psalm.125 — Matth.25 — Apo.14.20 — Matth.16. 24.25. & Roman.2 — Psalm.2 — Psalm.118 — Matth.25 — *Varia tormentorum genera, ac loca.* — Psalm.48

stri-

ſtridentes; & poſt tergum crebro reſpicientes, cernenteſq. quo pacto ſeparati ſint, abducentur; nulluſq. qui auxiliari poſsit, reperietur. Vbi cuncta tunc mundi opes? Vbi potentia Regū? Vbi Principū temeritas? Quomodo* nuſquā tūc apparebit qui adiuuare poſsit dilectos? Vbi tunc qui genuit pater? Vbi quæ peperit mater? Vbi germani fratres? Vbi amici? Vbi conſanguinei? Vbi turbæ? Vbi, qui in diuitijs gloriantur? O quantis digna erit lacrymis, atque ſuſpirijs hora illa. Propter iſtam horam dicebat Dominus: Beati qui nunc lugent ac plorant. Tunc fratres, qui fiduciam inuenerit, vere beatus erit. Tunc beati Apoſtoli ſuper ſolem reſplendebunt. Prophetæ exhilarabuntur, et Martyres coronabuntur. Tunc apparebunt, etiā qui hic in montibus ac ſpeluncis, cauerniſq. terræ occultati fuerunt. Greges* beatorum Monachorum qui mundo renuntiarunt, in exultatione cum angelis choros ducent. Similiter qui in ſpeluncis ſe ipſi per lacrymas, & vigilias atque orationes confecerunt. Qui hic viles fuerunt & obſcuri, ibi clari comparebunt & cum fiducia. Qui hic inglorij & contemptibiles, ibi cum gloria erunt atque honore. Qui hic pauperes & mendici, ibi diuites atque dilecti. Qui hic patriam reliquerunt & cognationem, ac fratres & delicias; ibi regno cælorum perfruentur. O quàm felices, imo felicis-

Notanda.

*al. nequaquam.

Pathetica valde.

Matth. 5. & Luc. 6

*al. conuentus ſanctorum monachorum.

Antitheſes graues & accōmoda.

cissimi sunt Monachi, qui hic affliguntur, & illic regnum rapiunt. Nam hic in speluncis, & cellis, ac montibus sine intermissione Deum glorificastis, eiq. deseruistis, non solùm viri, sed etiam mulieres, genus fragile & imbecillum: illic vero cum Angelorum choris eum rursus collaudare promeriti estis. Christum desiderastis, seculo vos abdicastis, recessistis ex mũdo, habetis Christum. Nemo enim est, inquit, qui reliquerit domum, vel fratres, aut filios propter me, qui non centuplum in præsenti seculo accipiet, & in futuro vitam æternam possidebit, sicut ait Dominus. Ipsi gloria in secula. AMEN.

Felicitas eorũ, qui abdicato seculo, Deo viuunt atque inseruiunt.

Marc. 10 & Matth. 19

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

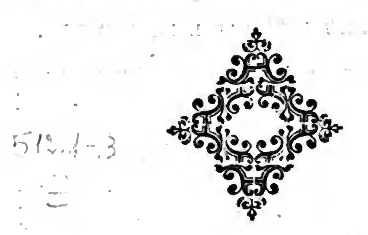
RESipiscendum à peccatis, pœnitentiamq. seriò agendam, ac Deum nobis reconciliandum docet. Et vt terrorem cunctis peccatoribus incutiat, eosq. a peccando reuocet, extremi Iudicij diem proponit, illiusq. certitudinem irrefragabilibus Scripturæ vtriusque Testamenti auctoritatibus plurimis demonstrat. Ac quantam ibi quilibet, præsertim verò qui aliis hic præfuerunt, rationem reddituri sint, euidenter ostendit, separationisq. illius vltimæ luctuosissimæ, non sine commiseratione affectusq. commotione lamentabiliter meminit. & varia Tormẽtorũ genera peccatoribus reseruata percenset. De quibus, multa similia in primo Tomo operum S. Ephræm a nobis edit. præsertim in sermonibus de Iudicio extremo, nostrisq. ibi Scholijs, alibiq. inuenire licebit, quò Lectorem studiosum in ceteris remittimus.

Pro eo, quod hic non procul ab initio, in Sermonis contextu, sic est: *Ne hodie asperã ducas vitã, et cras delicatã, etc.* IN alio Cod. sic legitur: *Ne hodie cilicio, & cras mollibus ac delicatis vestibus operiaris, &c.*] VBi vtraque lectio bona est, & instituto Auctoris nostri satis accommoda, posset q. altera alteri haud inconuenienter hic etiam subijci, atque connecti, prout Lectori melius visum fuerit.

Non

Non tardat Dominus promissionem, sicut quidam tarditatem existimant, &c.] PRo quo, in vulg. lat. sic: *Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant, &c.)* Non adijciendo nomen Βραδυτῆτα, idest, *tarditatem*. quod tamen etiam reperitur in sacro Cod. Graec. 2. Pet. 3. vt & hic apud auctorem nostrum Ephraem, & non semel alibi apud eundem, & alios Patres praesertim graecos.

Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores, alij autem in gehennam ignis, alij vero in stridorem dentium, &c.] VAria suppliciorum inferni genera hic insinuat, quae aperte magis ac plene idem Auctor in Respons. ad Interrog. An plura sint torméta, suppliciorumq. inferni loca? tomo primo persequitur, ibi: Varia tormentorum esse loca ex Euangelio nouimus, &c. De quibus qui plura volet, ibidem ad longum reperiet, & in nostris in illum locum Scholiis. De quibus etiá lectu digna habet S. Basilius magnus, in Sermone de futuro Iudicio, cuius initium est: Si quando peccatū aliquod perpetraturus sis, horrendum Christi iudicium tecum perpende, &c. Necnon Chrysost. in cap. Matth. 22. hom. 42. circa finem, ac alibi. S. August. in lib. Meditat. & in lib. de triplici habitaculo. & in Serm. de aduétu ad iudicium. ac in Sermon. de tenebris damnatorum, &c S. Greg. in illud Matth. 8. Eijcientur in tenebras exteriores, &c. vbi fuse de his agitur. Verum ista hic suffecerint.

ROMAE,

Ex Typographia Dominici Basae,

M. D. XCII.